

Innst. S. nr. 97.

(1998-99)

Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Øystein Hedstrøm og Terje Knudsen om et bredt sammensatt regjeringssoppnevnt utvalg som skal utrede hele verdikjeden i matvaremarkedet for å få en oversikt over prisforholdene og mulighetene for rimeligere matvarer.

Dokument nr. 8:11 (1998-99).

Til Stortinget.

Samandrag

Forslagsstillarane meiner det føreligg eit sterkt krav for å få fram eit bilete av prisdanninga på landbruksvarer og få drøfta om det er mogleg å gjere dei konkurransedyktige. Eit breitt samansett regjeringssoppnemnd utval som grundig granskar heile verdikjeda for landbruksprodukt, vil kunne skaffa fram verdifull informasjon. Resultata av ei utgreiing kan gi eit viktig grunnlag for beslutningstakarar med det mål å få lågare matvareprisar.

Merknader frå komiteen

Komiteen er kjend med at det har vore stor fokus på prisar og prisutvikling i matvaremarknaden den siste tida. Komiteen har registrert at dette nok har ført til ein debatt om norske matvareprisar med undersøkingar som berre har fokusert på ein del av verdikjeda. Matvaremarknaden er svært samansett og under stadig endring. Styresmaktene har tidlegare i fleire dokument til Stortinget peika på behovet for framleis å kartleggja og overvaka matvaremarknadene framover.

Komiteen er dessutan klar over at landbruksminister Kåre Gjønnes nyleg har starta eit forprosjekt med å kartleggja prisnivå og prisdanning på norske matvarer saman med representantar frå forbrukarorganisasjonar, daglegvarehandel, næringsmiddelindustrien, primærnæringane og fleire departement.

Komiteen er kjend med at Landbruksdepartementet vil vera oppdragsgivar for forprosjektet medan Norsk Institutt for Landbruksøkonomisk Forskning (NILF) vil få hovudansvar for gjennomføringa. Statistisk sentralbyrå vil vera ein viktig bidragsytar samstundes som prosjektet skal styrkjast med andre kompetansmiljø.

Etter komiteen si vurdering er det brei semje om behovet for slike undersøkingar som dokumentforslaget spør etter. Når det gjeld dei landbrukspolitiske tilhøva som er reiste, m.a. i høve til marknadsreguleringa, syner komiteen til den varsla stortingsmeldinga om landbrukspolitikken som Regjeringa vil koma med. Denne vil gi høve til å ta opp både mål og verkemidlar i ein breiare samanheng.

Fleirtalet i komiteen, alle unnateke medlemene frå Framstegspartiet og Høgre, meiner dette arbeidet som nå er sett i gang på ein god måte vil ivareta forslaget i dokumentet. Det vil derfor ikkje vera rett nå å setja i gang eit parallelt arbeid til dette.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener det er viktig at de utredninger som skal foretas i størst mulig grad kvalitetssikres av uavhengige instanser. Det finnes allerede flere utredninger som belyser prisdannelsen på norske matvarer. Problemet med mange av disse er imidlertid at de i stor grad er laget av, eller bestilt av, aktører i matvarebransjen. Dermed reises det tvil om hvorvidt de representerer en objektiv vurdering. De utredninger som nå foretas, som vil være et viktig bidrag til den debatt som vil komme i kjølvannet av den nye stortingsmeldingen om landbrukspolitikken, må derfor i stor grad tilstrebe nøytralitet. Nettopp med bakgrunn i at landbruksministeren har signalisert at han vil fremme en ny stortingsmelding om landbrukspolitikken høsten 1999 synes det lite aktuelt å sette ned et offentlig utvalg til å utrede prisdannelsen i matvarebransjen. Dette fordi en slik utredning sannsynligvis vil ta for lang tid.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre ser det som positivt at landbruksministeren har satt i gang ett forprosjekt for å kartlegge prisnivået og prisdannelsen på norske matvarer. Disse medlemmer mener at dette prosjektet kan oppfylle intensjonene i forslaget. Disse medlemmer ser det som positivt at man i dette forprosjektet involverer både forbrukerorganisasjonene, dagligvarehandelen, næringsmiddelindustrien og primærnæringene. Disse medlemmer vil påpeke at man i dette arbeidet må innhente opplysninger på et bredt grunnlag, og at disse organisasjonene må spille en viktig rolle i dette. Det vil i dette arbeidet være viktig at man får frem opplysninger om prisdannelsen i hele verdikjeden. Disse medlemmer mener at det er viktig at man i dette arbeidet også innhenter opplysninger fra flere land, slik at man har et bredt sammenligningsgrunnlag. Disse medlemmer mener at det må brukes god tid på dette arbeidet slik at man ikke forhaster seg. Disse medlemmer mener at det er viktig at gjennomgangen blir så troverdig som

mulig, og at ansvaret for arbeidet derfor må overføres til Konkurransetilsynet, slik at alle aktører i matvaremarkedet kan ha tillit til dette.

Dokumentet har vore lagt fram for Regjeringa v/statsråd Løwer til fråsegn. Statsråden sitt svar dagsett 4. januar 1999 er tatt inn som vedlegg.

Tilråding frå komiteen

Komiteen har elles ingen merknader, syner til dokumentet og det som står føre, og rår Stortinget til å gjere fylgjande

v e d t a k :

Dokument nr. 8:11 (1998-99) - forslag fra stortingssrepresentantene Øystein Hedstrøm og Terje Knudsen om å oppnevne et bredt sammensatt regjeringsoppnevnt utvalg som skal utrede hele verdikjeden i matvaremarkedet for å få en oversikt over prisforholdene og mulighetene for rimeligere matvarer - vert lagt ved protokollen.

Oslo, i familie-, kultur- og administrasjonskomiteen, den 18. februar 1999.

May-Helen Molvær Grimstad,
leder.

Unn Aarrestad,
ordfører.

Grethe G. Fossum,
sekretær.

Vedlegg

Brev fra Arbeids- og administrasjonsdepartementet v/statsråd Eldbjørg Løwer til familie-, kultur- og administrasjonskomiteen datert 4. januar 1999.

Dokument nr. 8:11 for 1998-99

Jeg viser til brev fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen 7. desember 1998 med spørsmål om vurdering av Dokument nr. 8:11 for 1998-99, forslag fra stortingsrepresentantene Øystein Hedstrøm og Terje Knudsen om et bredt sammensatt regjeringsoppnevnt utvalg som skal utrede hele verdikjeden i matvaremarkedet for å få en oversikt over prisforholdene og mulighetene for rimeligere matvarer.

Forslaget legger vekt på å få oversikt over priser i ulike ledd i verdikjeden for matvarer, og viser til at det foreligger lite informasjon om dette i dag. Jeg slutter meg til ønsket om mer informasjon om slike forhold. Det kan imidlertid være verdt å nevne at det foreligger et par nyere arbeider som tar for seg det statistiske grunnlaget for prismåling og konkrete prismarginer for matvarer. Det er henholdsvis rapport nr. 2-1996 fra Det tekniske beregningsutvalg for inntektsoppgjørene, og Rapport nr. 3-1996 fra Statens institutt for forbruksforskning, Marit M. Strand: Matvarepriser i endring. Det er også grunn til å påpeke at publikasjonene fra Statistisk sentralbyrå om utviklingen i konsumprisindeksen gir en bredere dekning for matvarepriser enn for mange andre varer og varegrupper, herunder prisdata for mange enkeltvarer. En oversikt over utviklingen av priser og rammevilkår m.v. i næringsmiddelindustrien og dagligvarehandelen er tatt inn i kap. 6 i St.prp. nr. 67 for 1997-98 om jordbruksoppgjøret for 1998.

Landbruksministeren har nylig tatt initiativ til et bredt anlagt prosjekt for å bygge opp en kunnskapsbase om prisdannelsen og prisutviklingen på matvarer. En skisse til prosjektet fikk alminnelig tilslutning i et møte 18. desember i år med representanter fra berørte departementer og ulike vertikale ledd i matvarebransjen. I første omgang iverksettes et forprosjekt med

frist utpå våren 1999 med formål å klarlegge muligheter og problemer knyttet til fast innsamling av prisdata innenfor matvaresektoren. Opplegget dekker de ulike vertikale ledd i Norge og mulighetene for tilsvarende målinger for et par andre land, herunder også spesialstudier av relevans for grensehandelen. Statistisk sentralbyrå, Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning og ECON skal samarbeide om opplegget. Arbeidet vil bli fulgt av en referansegruppe fra bransjen og berørte departementer.

Forslaget fra representantene Hedstrøm og Knudsen nevner kostnader knyttet til markedsreguleringen for jordbruksvarer, herunder reguleringseksporten, som en del av kostnadsbildet for matvarer. Retningslinjer for markedsreguleringen følger av jordbruksavtalene mellom staten og jordbrukets organisasjoner, og gjennomføres etter reglene i omsetningsloven (Lov til å fremja umsetnaden av jordbruksvarer av 10. juli 1936 nr. 6). I senere år har det fra statens side vært lagt betydelig vekt på markedsforholdene når jordbruksavtalens priser skal fastlegges, nettopp for å unngå høyere avtalepriser enn det som kan tas ut i markedet.

Min vurdering av forslaget i Dokument nr. 8:11 for 1998-99 er at det er bred enighet om behovet for slike undersøkelser forslaget etterspør. De spesifikke behov for måling av priser på ulike ledd i verdikjeden som forslaget medfører må imidlertid anses dekket av det nevnte initiativ fra landbruksministeren. En gjennomføring av forslaget vil medføre en kostnadskrevende duplisering av det igangsatte arbeid. Når det gjelder det landbrukspolitiske forhold som er reist, bl.a. i forhold til markedsreguleringen, vil jeg vise til at Regjeringen har varslet en stortingsmelding om landbrukspolitikken, noe som vil gi anledning til å ta opp så vel mål som virkemidler i en bredere sammenheng.